

מפרט מבחן המיצ"ב בעברית לכיתה ה', תשע"ד (2014)

מבחן המיצ"ב הפנימי נועד לספק למורי המקצוע עברית כלי הערכה הנוסף על כלי ההערכה המשמשים אותם בבית הספר לאורך השנה. המבחן משקף את הידע ואת המיומנויות הנדרשים מתלמידי כיתות ה' לפי נושאי הלימוד, ולכן התובנות הפדגוגיות מבדיקות המבחנים יוכלו לסייע לצוות הוראת המקצוע בבית הספר לשפר את ההוראה והלמידה בכיתה.

במבחן נבדקים שלושה תחומים, ואלה הם :

- 1. הבנת הנקרא** – התחום נבדק באמצעות שלושה טקסטים מרכזיים ובאמצעות טקסטים נלווים חזותיים או מילוליים מסוגות שונות. הטקסטים מלווים בשאלות מסוגים שונים, כגון שאלות מסוג רב-בררה ושאלות פתוחות, ובאמצעות השאלות נבדקים ממדי ההבנה השונים.
- 2. הבעה בכתב** – התחום נבדק באמצעות מטלות כתיבה מסוגים שונים, כגון תשובות לשאלות וכתיבה בהיקף רחב יותר. מטלות הכתיבה נבדקות לפי ממדי ההערכה.
- 3. לשון ומטה-לשון** – נושאי הלשון נבדקים בזיקה לטקסטים שבפרקים העוסקים בהבנת הנקרא, ובזיקה למטלות הכתיבה.

תחום	פירוט	משקל יחסי	הערות
1. הבנת הנקרא לפי תכנית הלימודים*: פרק ג, הישגים 4, 5, 6, 7	<ul style="list-style-type: none"> סוגי הטקסטים סיפור טקסט מידע (כגון טקסט מכתב-עת או מאנציקלופדיה) טקסט שימושי 	כ-65%	<ul style="list-style-type: none"> אורך טקסט כ-650 מילים. חלק מהטקסטים הם במבנה בלתי רציף. הטקסטים הם ממקורות מודפסים או מקוונים.
2. הבעה בכתב לפי תכנית הלימודים*: פרק ג, הישגים 2, 3	<ul style="list-style-type: none"> כתיבה למטרות שונות סיפור דיווח, תיאור והסבר טיעון ושכנוע 	כ-25%	<ul style="list-style-type: none"> מטלות הכתיבה הן בזיקה לטקסט או ללא זיקה אליו.
3. לשון ומטה-לשון לפי תכנית הלימודים*: פרק ג, הישג 8	<ul style="list-style-type: none"> מבנה מילה צורות פועל פיסוק מילות קישור 	כ-15%	<ul style="list-style-type: none"> הבנת משמעות של צורות ושל מבנים לשוניים ושימוש בהם. הכרת המונחים הלשוניים המפורטים בתכנית הלימודים ללא דרישה להגדרתם. השימוש בלשון נבדק גם במטלות הכתיבה.

* תכנית הלימודים לבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי **חינוך לשוני: עברית – שפה, ספרות ותרבות** (תשס"ג), ירושלים: האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, התרבות והספורט.

נספח למפרט

1. הבנת הנקרא – פירוט ממדי ההבנה

א. איתור מידע (כ-30%)

- הבנת המשמעות הגלויה של פריטים בטקסטים: עובדות, הגדרות, הסברים ורעיונות המפורשים בטקסט
- זיהוי קשרים לוגיים המפורשים בטקסט

ב. פרשנות והיסק (כ-50%)

- הבנת הרעיונות המשתמעים מתוך הטקסטים
- הבנת מילים וביטויים בהסתמך על הכתוב
- הבנת קשרים לוגיים בלתי מפורשים בתוך טקסט ובין טקסטים (מילוליים וחזותיים)
- ארגון המידע – מיון פריטים ויצירת קטגוריות
- השוואה בין רעיונות, בין תכונות, בין פרטי מידע
- הבנת טענות-על ומסרים עיקריים
- הבחנה בין עובדה ובין דעה

ג. יישום, הערכה וביקורת (כ-20%)

- הערכה מנומקת ונקיטת עמדה על הכתוב
- העלאת השערות בהסתמך על הטקסטים
- יישום הנלמד מהטקסטים בהקשרים אחרים
- הערכת התפקידים של רכיבי המבנה בטקסטים המילוליים והחזותיים
- הערכת התפקידים של טקסטים נלווים (כגון שלט, מודעה, מפה, טבלה ואיור)
- הערכת מטרותיהם של הטקסטים
- הערכת עמדתו של הכותב
- הערכת סגנון הכתיבה (כגון בחינת אמצעים ספרותיים)

2. הבעה בכתב – פירוט ממדי הערכה

א. תוכן ומבנה (כ-65%)

- צמידות לנושא ולמטרת הכתיבה
- פיתוח התוכן (כגון פירוט, מורכבות רעיונית, הצגת נקודות ראות שונות והיקף הולם)
- מודעות לנמען (כגון הצגת המידע הדרוש לנמען לשם הבנת הטקסט)
- התאמת המבנה הרטורי לדרישות המטלה
- לכידות: יצירת רצף ברור ותקין בין היחידות הרעיוניות (או בין יחידות התוכן) בטקסט
- קישורית: שימוש מגוון ויעיל באזכורים, בציניי שיח ובמילות קישור (למרכיב זה יש זיקה הדוקה ללשון)
- הצגת הכתוב וארגונו – הבחנה בין היחידות הרעיוניות (או בין יחידות התוכן) בטקסט

ב. לשון (כ-35%)

- משלב לשון: שימוש בלשון ההולמת את הנמען ואת המטרה
- אוצר מילים: שימוש מגוון ומדויק באוצר מילים
- תחביר: מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (במין, במספר וכד'), שימוש נכון במילות יחס
- פיסוק: שימוש הולם בסימני פיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, סימן קריאה ומירכאות)
- כתיב: הפרדה בין מילים, אי-השמטת אותיות והיעדר טעויות

3. לשון ומטה-לשון – פירוט הנושאים

- חיפוש מילה במילון לפי סדר אלפביתי חיצוני ופנימי
- אוצר מילים, משמעות ומבנה (תחליות וסיומות)
- יחסי משמעות בין מילים: נרדפות וניגודיות
- זיהוי והפקה של מילים מאותו שורש (משפחות מילים)
- זיהוי זמנים וגופים של הפועל ושימוש תקין בהם
- התאם דקדוקי (במין, במספר) בין שמות עצם לפעלים ובין שמות עצם לשמות תואר
- הבנת משמעות של מילות קישור (אך, אבל, לכן, משום ש- וכד')
- הבנת התפקיד של סימני הפיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות, סימן קריאה ושלוש נקודות)